

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

บทนี้จะกล่าวโดยสรุปถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ความหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ความหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากร
กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาอาชีพทุกคนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของทุกโรงเรียน และ นักเรียนที่เรียนวิชาอาชีพ ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้ตัวอย่างประชากรรวมทั้งสิ้น 570 คน จำแนกเป็นครูผู้สอน 171 คนและนักเรียน 399 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ 2 ประเภทคือ แบบสอบถาม และแบบสังเกต
2.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองมี 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) และฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถาม

สำหรับครูผู้สอนวิชาอาชีพชั้น ม.3 แบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open-ended) ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับ ปัญหาการเรียนการสอนวิชาอาชีพ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) กอนนำแบบสอบถามไปให้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิและชำนาญการตรวจและพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไข

2.2 แบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้เพื่อสังเกตสภาพทั่วไปเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทางไปรษณีย์ โดยมีหนังสือของภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอความร่วมมือไปถวาย ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นถวาย สำหรับแบบสอบถามที่ให้กลุ่มตัวอย่างตอบ 570 ฉบับ ปรากฏว่า ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมารวม 503 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.25 เป็นแบบสอบถามสำหรับนักเรียนจำนวน 351 ฉบับและแบบสอบถามสำหรับครูผู้สอนจำนวน 152 ฉบับ ส่วนการสังเกต ผู้วิจัยได้ทำการสังเกต สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างไม่เป็นทางการและไม่เจาะจงสาขาวิชา จำนวนโรงเรียนที่ได้ทำการสังเกต รวม 15 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 26.32 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 57 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ว่า

1.1 ครูผู้สอนวิชาอาชีพที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 21-30 ปี วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาคือระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการสอน 6-10 ปีมากที่สุด ครูผู้สอนส่วนใหญ่สอนวิชาช่างอุตสาหกรรม รองลงมาคือ คหกรรม และส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสอนในสาขาวิชาที่กำลังสอนอยู่ ในด้านการสอนวิชาอาชีพครูผู้สอนเกือบทั้งหมดชอบสอน เพราะเห็นว่า เป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญมากซึ่งนักเรียนทุกคนสมควรจะเรียน ส่วนเหตุผลของผู้ที่ไม่ชอบสอนเป็นเพราะเห็นว่าโรงเรียนไม่พร้อม ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ สาเหตุที่ต้องสอนวิชาอาชีพของครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพราะตรงกับวิชาเอกหรือวิชาโทที่เคยศึกษามา สำหรับการให้การส่งเสริมและสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้การส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาอาชีพอย่างพอสมควร

1.2 นักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 15 ปีขึ้นไปมากที่สุด มีแผนการเรียนที่เน้นทางวิชาอาชีพเป็นส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่เคยเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาอาชีพในขณะที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษา วิชาที่มีผู้เคยเรียนมากที่สุดคือ งานเกษตร รองลงมาคือ งานประดิษฐ์และงานช่าง สาขาวิชาอาชีพที่เลือกเรียนอยู่ในขณะนี้ส่วนใหญ่เรียนช่างอุตสาหกรรม รองลงมาคือ เกษตรกรรม โดยเลือกตามความสนใจและความถนัดของนักเรียนเอง ในด้านกรเรียนวิชาอาชีพนักเรียนส่วนใหญ่ชอบเรียน เพราะเห็นว่าสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่วนเหตุผลของผู้ที่ไม่ชอบเรียนเป็นเพราะไม่ใช่วิชาที่จะต้องใช้ในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ สำหรับการให้การส่งเสริมและสนับสนุนของพ่อแม่หรือผู้ปกครองนักเรียน ส่วนใหญ่เห็นว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาอาชีพพอสมควร ในด้านความคาดหวังหลังจากที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้วนักเรียนต้องการจะศึกษาต่อในวิทยาลัยอาชีวศึกษาในสาขาวิชาชีพที่กำลังเรียนอยู่ในขณะนี้

2. สภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ในด้านต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและนักเรียน สรุปได้ดังนี้

2.1 ในด้านหลักสูตร ครูผู้สอนและนักเรียนเห็นว่า หลักสูตรวิชาอาชีพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง และจากการเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวมระหว่างครูกับนักเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีความเห็นว่าการเรียนการสอนที่ปฏิบัติส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ นักเรียนใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อตกลงในการใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมืออย่างเคร่งครัด ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนโดยการบรรยาย ครูผู้สอนมีการเชิญวิทยากรหรือบุคคลในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูผู้สอนมีการพานักเรียนออกไปทัศนศึกษาหรือดูงานด้านวิชาชีพในท้องถิ่น ครูผู้สอนมีการมอบหมายงานให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้า แล้วทำรายงานส่งเป็นรายบุคคล ครูผู้สอนมีการมอบหมายงานให้นักเรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้า แล้วทำรายงานส่งเป็นกลุ่ม และครูผู้สอนมีการให้นักเรียนจัดทำบอร์ดหรือป้ายนิเทศเกี่ยวกับงานอาชีพอย่างสม่ำเสมอ ส่วนนักเรียนเห็นว่า กิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ การเชิญวิทยากรหรือบุคคลในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ การพานักเรียนออกไปทัศนศึกษาหรือดูงานด้านวิชาชีพในท้องถิ่น การมอบหมายงานให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าแล้วทำรายงานส่งเป็นรายบุคคล การมอบหมายงานให้นักเรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าแล้วทำรายงานส่งเป็นกลุ่ม และการให้นักเรียนจัดทำบอร์ดหรือป้ายนิเทศเกี่ยวกับงานอาชีพอย่างสม่ำเสมอ จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวมระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียนพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05

2.3 ในด้านสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีความเห็นว่า สื่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ส่วนใหญ่มีความเพียงพออยู่ในระดับน้อย ส่วนที่มีความเพียงพออยู่ในระดับมาก คือ การเรียนการสอนวิชาอาชีพที่มีการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า ส่วนนักเรียนเห็นว่า ส่วนใหญ่มีความเพียงพอในระดับมาก ส่วนที่มีความเพียงพอ

อยู่ในระดับน้อย คือ สักส่วนของจำนวนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกงานมีความพอเหมาะ
 กับจำนวนนักเรียน ที่ต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์นั้น ในการเรียนวิชาอาชีพนักเรียน
 มีการเตรียมวัสดุฝึก อุปกรณ์หรือเครื่องมือส่วนตัวที่ควรมีมาอย่างสม่ำเสมอ และนักเรียน
 มีการใช้หนังสือแบบเรียนหรือคู่มือการเรียนการสอนเพื่อประกอบการเรียนการสอนบ่อย
 ครั้ง จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวม ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน
 พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ในด้านการวัดและการประเมินผล ครูผู้สอนมีความเห็นว่า การ
 วัดและการประเมินผลส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ
 น้อยคือ การที่ครูผู้สอนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตั้งเกณฑ์การวัดและการประเมินผล
 การเรียนการสอน การให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดในสมุด การมอบหมายงานให้นักเรียน
 ค้นคว้าแล้วเขียนรายงานส่ง การให้นักเรียนอภิปรายหรือรายงานหน้าชั้นเรียน และ
 การจัดสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์หลังการประเมินผลระหว่างเรียน ส่วน
 นักเรียนเห็นว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน ส่วนที่มีการปฏิบัติอยู่ใน
 ระดับน้อย คือ การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตั้งเกณฑ์การวัดและการประเมินผล
 การเรียนการสอน การให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดในสมุด การมอบหมายงานให้นักเรียน
 ค้นคว้าแล้วเขียนรายงานส่ง และการอภิปรายหรือรายงานหน้าชั้นเรียน ส่วนวิธีการวัด
 และการประเมินผลระหว่างเรียนที่ครูผู้สอนใช้อยู่ในระดับมากกว่าวิธีอื่น ๆ คือ การ
 สังเกตการฝึกปฏิบัติงานของนักเรียน และการตรวจและพิจารณาผลงานที่นักเรียนทำส่ง
 เป็นรายชิ้น จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวม ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน
 พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.5 ในด้านการแนะแนว ครูผู้สอนมีความเห็นว่า บริการด้านการ
 แนะแนวอาชีพที่โรงเรียนจัดขึ้น และการให้บริการ ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ
 น้อย ส่วนที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คือ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางศึกษา
 ต่อหรือการประกอบอาชีพในแต่ละสาขาวิชา ส่วนนักเรียนเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่
 ในระดับน้อย คือ การให้นักเรียนทำแบบสำรวจความสนใจทางอาชีพ แบบทดสอบ
 ความถนัดทางอาชีพ และแบบทดสอบความสนใจทางอาชีพ การสัมภาษณ์นักเรียนก่อนที่

นักเรียนจะตัดสินใจเลือกแผนการเรียน และการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพให้นักเรียนทราบทั่วกันในรูปเอกสาร แผ่นปลิว หรือป้ายนิเทศ หรือจัดนิทรรศการ หรือจัดงานวันอาชีพ ส่วนข้ออื่น ๆ เห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวม ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.6 ในสถานศึกษาที่ใช้สอนและฝึกงาน ครูผู้สอนมีความเห็นว่า สถานศึกษาที่ใช้สอนและฝึกงาน และการให้นักเรียนไปฝึกปฏิบัติงานในสถานที่ต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับไม่มีเลย ส่วนที่มีความเพียงพออยู่ในระดับน้อย คือ โรงเรียนมีโรงฝึกงาน หรือห้องปฏิบัติงานหรือสถานที่ทำการทดลองด้านวิชาชีพอย่างเพียงพอ สภาพของโรงฝึกงานหรือห้องปฏิบัติงานมีความเป็นระเบียบ สะอาด และปลอดภัย สภาพของโรงฝึกงานหรือห้องปฏิบัติงานหรือสถานที่ทำการทดลองด้านวิชาชีพมีความเหมาะสมกับจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียน และการไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนเองภายใต้การนิเทศของครู ส่วนนักเรียนเห็นว่า ที่อยู่ในระดับไม่มีเลย คือ การไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานที่วิทยาลัยหรือโรงเรียนอาชีวศึกษา การไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานที่โรงเรียนสารพัดช่างหรือหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ การไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานที่ศูนย์ฝึกวิชาอาชีพของกรมอาชีวศึกษา การไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานที่สถานศึกษาของเอกชนหรือโรงเรียนราษฎร์ และการไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานที่บริษัทหรือห้างร้านหรือโรงงานหรือสถานประกอบการรัฐวิสาหกิจ ส่วนที่มีความเพียงพอในระดับน้อย คือ การไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานที่โรงเรียนมัธยมต่างโรงเรียน และการไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนเองภายใต้การนิเทศของครูผู้สอน ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวม ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียนพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาการเรียนการสอนวิชาอาชีพในสถานต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน และนักเรียนสรุปได้ดังนี้

สำหรับปัญหาการเรียนการสอนวิชาอาชีพในค่านหลักสูตร ค่านกิจกรรมการเรียนการสอน ค่านสื่อการเรียนการสอน ค่านการวัดและการประเมินผล ค่านการแนะแนว และค่านสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ครูผู้สอนมีความเห็นว่า ส่วนใหญ่เป็นปัญหาน้อย เรื่องที่ครูผู้สอนเห็นว่า เป็นปัญหามาก คือ ความเพียงพอของครูผู้ทำหน้าที่ให้บริการค่านแนะแนวอาชีพแก่นักเรียน ความเพียงพอของจำนวนครูผู้สอนวิชาอาชีพในโรงเรียน ความเพียงพอของเวลาที่ให้นักเรียนทำการฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติ การขาดแคลนหนังสือแบบเรียนหรือคู่มือการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ความเพียงพอในค่านอุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ฝึกงานตลอดจนเครื่องมือต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ความพร้อมในค่านโรงฝึกงานหรือห้องปฏิบัติการหรือสถานที่ทำการทดลองค่านวิชาชีพของโรงเรียน สภาพที่ใช้การ ใค้ค้ของวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนเครื่องมือต่าง ๆ ที่โรงเรียนมีอยู่ ความเหมาะสมของจำนวนนักเรียนต่ออุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่โรงเรียนมีอยู่ ความสะดวกที่นักเรียนได้รับในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ของโรงเรียน ความเพียงพอในค่านหนังสือที่เกี่ยวกับวิชาชีพสำหรับให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดของโรงเรียน ความพร้อมเพรียงของนักเรียนในการเตรียมวัสดุฝึก อุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องเตรียมมาเองเพื่อใช้ในการเรียนวิชาอาชีพ และการให้นักเรียนไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานวิชาอาชีพในสถานที่ต่าง ๆ นอกโรงเรียน ส่วนนักเรียนเห็นว่า ปัญหาการเรียนการสอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่เป็นปัญหาน้อย ส่วนที่เป็นปัญหามาก คือ การให้นักเรียนไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานวิชาอาชีพในสถานที่ต่าง ๆ นอกโรงเรียน จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวม ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียนพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. สภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จากการสังเกตของผู้วิจัย สรุปได้ดังนี้

4.1 ในค่านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียน มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในระหว่างการเรียนการสอน ครูมีความสนใจและเอาใจใส่นักเรียนระหว่างการเรียนการสอน มีความเป็นกันเองและเข้ากับนักเรียนได้ดี และสามารถในการควบคุมชั้นเรียน อยู่

ในเกณฑ์ค่อนข้างมาก ส่วนเรื่องที่มีสภาพอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างน้อย คือ ความมีทักษะในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ของนักเรียน และความคล่องแคล่วในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ของครูผู้สอน

4.2 ในด้านสื่อการเรียนการสอนและสถานที่ที่ใช้สอนวิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่องที่มีสภาพอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างมาก คือ สภาพที่ใช้การไต่ถามของอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ความเป็นระเบียบของสถานที่ที่ใช้สอน ความสะดวก ปลอดภัยและแสงสว่างของสถานที่ที่ใช้สอน ความเหมาะสมของสถานที่ที่ใช้สอนกับจำนวนนักเรียน ความสะดวกในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ และความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ส่วนเรื่องที่มีสภาพอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างน้อย คือ ความเพียงพอของอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ และความเหมาะสมของจำนวนเครื่องมือกับจำนวนนักเรียนที่ใช้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีข้อค้นพบที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจ และควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอนวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการสอน 6-10 ปี การที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่ได้เข้ารับราชการในระยะเวลาที่กล่าวถึงจะมีการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ซึ่งหลักสูตรฉบับนี้ กำหนดให้มีการรับครูทางด้านวิชาชีพเป็นจำนวนมากในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

ส่วนสาขาวิชาอาชีพที่มีครูสอนมากที่สุด คือ ช่างอุตสาหกรรม รองลงมา คือ คหกรรม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (สังกัด อุทรานันท์ 2526: 71) ซึ่งปรากฏว่า จำนวนครูที่มีวุฒิทางช่างอุตสาหกรรมมีมากที่สุด รองลงมาคือ คหกรรม

ด้านการสอนวิชาอาชีพ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ชอบสอน โดยให้เหตุผลว่าเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญมากซึ่งนักเรียนทุกคนสมควรจะเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนได้สอนตรงกับวิชาเอกหรือวิชาโทที่เคยศึกษามา และสอนด้วยความสมัครใจ ประกอบกับผู้บริหารโรงเรียนก็ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาอาชีพบ้างพอสมควร

2. เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่เคยเรียนวิชาที่เกี่ยวกับวิชาอาชีพในขณะที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษา โดยวิชาที่มีผู้เคยเรียนมากที่สุด คือ หมวกงานเกษตร รองลงมา คือ งานประดิษฐ์ และงานช่าง แต่วิชาอาชีพสาขาวิชาที่มีผู้เลือกเรียนมากที่สุด คือ ช่างอุตสาหกรรม รองลงมาคือ เกษตรกรรม แสดงว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้เรียนวิชาอาชีพในหมวกงานเกษตรมาในระดับประถมซึ่งสอดคล้องกับอาชีพของบิดามารดาเป็นส่วนใหญ่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง แต่มาเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ได้เปลี่ยนมาเรียนวิชาอาชีพในหมวกช่างอุตสาหกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนเห็นความสำคัญเกี่ยวกับวิชาอาชีพสาขานี้ จึงได้เลือกเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2525: 131-136) และโรงเรียนอาจเปิดวิชาอาชีพสาขาที่สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าวด้วย

ส่วนการเลือกเรียนวิชาอาชีพ พบว่า โดยส่วนรวมนักเรียนส่วนใหญ่ได้เลือกเรียนตามความสนใจและความถนัดของตนเอง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนสนใจในวิชาอาชีพที่โรงเรียนเปิดสอนในสาขาวิชาอุตสาหกรรม ซึ่งอาจมีวิชาใหม่ๆ ซึ่งน่าสนใจและจูงใจนักเรียนให้อยากเรียน เกี่ยวกับด้านการเรียนวิชาอาชีพ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ชอบเรียน เพราะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไชยพร ศัพทกิจานนท์ (2525: 63) ซึ่งพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ชอบเรียนเพราะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่นเดียวกัน

สำหรับความคาดหวังหลังจากที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) แล้ว พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ของการจะศึกษาต่อในวิทยาลัยอาชีวศึกษาในสาขาวิชาชีพที่กำลังเรียนอยู่ในขณะนี้ แสดงว่านักเรียนส่วนใหญ่อาจมีความเห็นว่า หลักสูตรวิชาชีพยังไม่จบในตัวเองหรือความรู้ทาง ๆ ที่ได้รับยังไม่เพียงพอที่จะออกไปประกอบอาชีพได้ อีกประการหนึ่งนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามนี้มีแผนการเรียนที่เน้นทางวิชาชีพ จึงต้องการที่จะเรียนต่อทางด้านวิชาชีพโดยตรงจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่ตัวเองกำลังเรียนอยู่ในขณะนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไชยพร กัณฑ์จิตานนท์ (2525: 69) ซึ่งพบว่า นักเรียนแผนอาชีพส่วนใหญ่ของการจะศึกษาต่อในวิทยาลัยอาชีวศึกษาในสาขาวิชาชีพที่กำลังเรียนอยู่ในขณะนี้ เช่นเดียวกัน

3. สภาพการเรียนการสอนวิชาชีพ ในด้านหลักสูตร ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรวิชาชีพที่ใช้ในโรงเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง โดยเฉพาะการที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดให้วิชาชีพเป็นวิชาเลือกที่นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัดทั้งครูผู้สอนและนักเรียนเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมากกว่าเรื่องอื่น ๆ และเป็นปัญหาในระดับน้อยด้วย ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ครูผู้สอนส่วนใหญ่ชอบสอนวิชาชีพโดยให้เหตุผลว่า เป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญมากซึ่งนักเรียนทุกคนสมควรจะเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ก็ชอบเรียนวิชานี้ เพราะสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ และนักเรียนส่วนใหญ่ก็เคยเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ในขณะที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษามาแล้ว นักเรียนย่อมจะต้องให้ความสำคัญแก่วิชานี้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ครูผู้สอนและนักเรียนจึงเห็นว่าในค่านหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก

ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาชีพในค่านหลักสูตร ปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะระดับความเข้าใจของครูผู้สอนและนักเรียนไม่เท่ากัน จึงมองสภาพการเรียนการสอนวิชาชีพในค่านหลักสูตรแตกต่างกัน

4. สภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพในกานกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับข้อค้นพบที่ได้จากการสังเกตของผู้วิจัยที่พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียน มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในระหว่างการเรียนการสอน ครูมีความสนใจและเอาใจใส่นักเรียนระหว่างการเรียนการสอน มีความเป็นกันเองและเข้ากัมนักเรียนได้ดี และมีความสามารถในการควบคุมชั้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักเรียนส่วนใหญ่มีการเลือกเรียนวิชาอาชีพได้ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง และยังชอบเรียนวิชาอาชีพนี้อีกด้วย และครูผู้สอนส่วนใหญ่ก็ได้สอนตรงกับวิชาเอกหรือวิชาโทที่เคยศึกษา สอนด้วยความสมัครใจ และได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหาร โรงเรียนพอสมควร ส่วนวิธีการสอนของครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสาธิต การให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ และการบรรยาย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไชยพร คันทจิกานนท์ (2525: 81) ซึ่งพบว่า วิธีสอนของครูผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสาธิต ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ และการบรรยาย ตามลำดับ และยังคล้ายคลึงกับผลการวิจัยของ สมาน มุญญลัน (2523: 100) ซึ่งพบว่า วิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนวิชาการทำงานและอาชีพใช้มากตามลำดับได้แก่ การปฏิบัติ รองลงมาคือ การบรรยายและการสาธิต สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยคือ การเชิญวิทยากรหรือบุคคลในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน และการพานักเรียนออกไปทัศนศึกษาหรือดูงานด้านวิชาชีพในท้องถิ่น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนไม่รู้แหล่งความรู้ในชุมชน หรือแหล่งความรู้นั้นอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน ไม่สะดวกในการติดต่อ หรือแหล่งความรู้นั้น ๆ ไม่ให้ความร่วมมือ หรือโรงเรียนไม่มีงบประมาณค่าใช้จ่ายพิเศษเพื่อการบรรยายของวิทยากร หรือครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมดังกล่าว ส่วนเรื่องที่ครูผู้สอนมอบหมายงานให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าแล้วทำรายงานส่งเป็นรายบุคคลหรือให้นักเรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าแล้วทำรายงานส่งเป็นกลุ่มอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนสอนโดยวิธีการบรรยาย การสาธิต หรือให้ฝึกปฏิบัติมาก ๆ และนักเรียนไม่มีเวลาสำหรับการศึกษาค้นคว้าแล้วทำรายงานส่ง หรือครูผู้สอนเห็นว่า การเรียนการสอนวิชาอาชีพควรเน้นการสาธิต การฝึกปฏิบัติ และ

การบรรยายมากกว่าการทำรายงานส่ง และส่วนเรื่องที่ครูผู้สอนให้นักเรียนจัดทำบอร์ดหรือป้ายนิเทศเกี่ยวกับงานอาชีพ อยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมุ่งแต่การเรียนการสอนในช่วงเวลาที่สอนเท่านั้น ไม่ส่งเสริมกิจกรรมพิเศษในลักษณะนี้ หรืออาจเป็นเพราะความไม่พร้อมในด้านอาคารสถานที่ ทำให้นักเรียนไม่สามารถจัดทำบอร์ดหรือป้ายนิเทศเกี่ยวกับงานอาชีพได้อย่างสม่ำเสมอ

ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แท้ทั้งหมดจัดว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยทั้งสิ้น โดยนักเรียนให้คะแนนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นพฤติกรรมที่ตนเองปฏิบัติสูงกว่าคะแนนที่ครูผู้สอนให้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ครูผู้สอนและนักเรียนยังมีความเข้าใจไม่ตรงกัน ในเรื่องการปฏิบัติตนของนักเรียนตามระเบียบหรือข้อตกลงในการปฏิบัติงานและการใช้วัสดุอุปกรณ์ตลอดจนเครื่องมือต่าง ๆ

5. สภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพในคานส์การการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า คานส์การการเรียนการสอนในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความเพียงพออยู่ในระดับน้อย โรงเรียนยังขาดความพร้อมในคานส์วัสดุอุปกรณ์การสอน อุปกรณ์ที่ใช้ฝึกงานและเครื่องมือต่าง ๆ คานส์การเรียนการสอนอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ไม่ดี มีจำนวนไม่เพียงพอกับนักเรียนและไม่ทันสมัย เป็นต้น ซึ่งสภาพดังกล่าว สอดคล้องกับข้อค้นพบที่ได้จากการสังเกตของผู้วิจัย ซึ่งความเพียงพอในคานส์การเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อูซา เหมตะศิลป์ (2521: 21) และ สงบ ลักษณะ (2521: 26) ที่พบว่า ปัญหาในการสอนวิชาชีพ คือ ขาดสถานที่ฝึกงาน ขาดวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการสอนวิชาอาชีพ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่ร่วมกับกรมสามัญ (ม.ป.ป.: 159) ซึ่งพบว่า ปัญหาการเรียนการสอนนั้น ปัญหาที่สำคัญของโรงเรียนทุกขนาดและเหมือน ๆ กันทุกวิชาคือ ขาดหนังสือสำหรับค้นคว้าอ้างอิง ทั้งของครูและนักเรียน ขาดวัสดุอุปกรณ์และห้องปฏิบัติการ และผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลของการศึกษาคำถามผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา

ของกรมวิชาการ ประจำปีงบประมาณ 2523 และประจำปีงบประมาณ 2524 ซึ่งพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์การฝึกวิชาการงาน และวิชาอาชีพ มีไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุอย่างเช่นที่ ภิญญู สาทร (ม.ป.ป.: 119-120) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ปีงบประมาณ 2525 ให้เงินเพื่อการสอนวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมน้อยเกินไป โรงเรียนไม่สามารถจ้างครู ชีววัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ เพื่อการสอนวิชาชีพได้เพียงพอกับความต้องการและเหมาะสมกับจำนวนของนักเรียนที่มีจำนวนมากได้.

ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพในค่านสื่อการเรียนการสอน ปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งนักเรียนเห็นว่าค่านสื่อการเรียนการสอนมีความเพียงพออยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนมองปัญหาในด้านนี้ไม่ลึกซึ้งเพียงพอและไม่ได้มีความใกล้ชิดหรือรับผิดชอบเกี่ยวกับการเตรียม การตรวจสอบ ตลอดจนการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ เป็นแต่เพียงผู้เรียนและฝึกปฏิบัติงานตามบทเรียนหรือที่ครูผู้สอนกำหนดให้เท่านั้น แต่สำหรับครูผู้สอนจะต้องมีหน้าที่เตรียมการสอน รับผิดชอบในค่านการเรียนการสอนและการฝึกปฏิบัติงานของนักเรียน และจะต้องตรวจสอบ จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ดังนั้นความคิดเห็นจึงแตกต่างกัน

6. สภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพในค่านการวัดและการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยเกี่ยวกับการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตั้งเกณฑ์การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูผู้สอนมีความคิดว่า นักเรียนยังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลไม่เพียงพอ เมื่อให้มีส่วนร่วมก็อาจเกิดความลำเอียงเข้าข้างตัวนักเรียนเอง เกณฑ์การวัดและการประเมินผลนั้นก็ไม่มีประสิทธิภาพ หรืออาจเป็นเพราะครูผู้สอนต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย การประเมินผลการเรียนการสอน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หรืออาจเป็นเพราะลักษณะของการวัดและการประเมินผลวิชาอาชีพนั้นมีลักษณะที่แตกต่างจากการวัดและการประเมินผลวิชาสามัญทั่วไป เพราะ เป็นวิชาที่เน้นการฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติมากกว่าเนื้อหาวิชา ครู

ผู้สอนจึงจำเป็นต้องสังเกตพฤติกรรมการเรียน จึงเป็นการยากที่จะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในเกณฑ์การวัดและประเมินผลดังกล่าว สำหรับเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนระหว่างเรียนครูผู้สอนใช้วิธีการทำแบบฝึกหัดในสมุด การเขียนรายงาน และการอภิปราย อยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะครูผู้สอนเห็นว่า การเรียนการสอนวิชาอาชีพนั้นควรมุ่งให้เด็กทำเป็น เป็นประการสำคัญ จึงได้เน้นในเรื่องฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติจริง ส่วนเรื่องการจัดสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ภายหลังการประเมินผลระหว่างเรียนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจาก ครูผู้สอนใช้วิธีการฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติในช่วงที่สอนให้มากขึ้น หรืออาจจะเป็นเพราะไม่มีเวลาสำหรับการสอนซ่อมเสริม เนื่องจากเอาเวลาที่สอนซ่อมเสริมทำกิจกรรมอื่น

7. สภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ในด้านการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า บริการที่โรงเรียนจัดขึ้น ก่อนที่นักเรียนจะเลือกเรียนวิชาอาชีพยังมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยในเรื่องการให้นักเรียนทำแบบสำรวจความสนใจทางอาชีพ แบบทดสอบความถนัดทางอาชีพ และแบบทดสอบความสนใจทางอาชีพ และในเรื่องการสัมภาษณ์นักเรียนก่อนที่จะตัดสินใจเลือกแผนการเรียน และในระหว่างการเรียนวิชาอาชีพ โรงเรียนจัดบริการด้านการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ ให้นักเรียนทราบโดยทั่วกันในรูปของเอกสาร แผ่นปลิว หรือป้ายนิเทศ หรือจัดนิทรรศการ อยู่ในระดับน้อยด้วย ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไชยพร คัดท์จิกานนท์ (2525: 75-76) ซึ่งพบว่าในเรื่องการสัมภาษณ์นักเรียนก่อนที่จะตัดสินใจเลือกแผนการเรียน และการจัดบริการด้านการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ ให้นักเรียนทราบโดยทั่วกันในรูปของเอกสาร แผ่นปลิว หรือป้ายนิเทศ หรือจัดนิทรรศการ ก็อยู่ในระดับน้อยเช่นกัน ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนยังขาดบุคลากรแนะแนว ครูแนะแนวส่วนใหญ่ของรับภาระหน้าที่ในการสอนวิชาสามัญ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรับผิดชอบในเรื่องงานแนะแนวทั้งหมด (กรมวิชาการ 2524: 8) หรือครูแนะแนวขาดความรู้ไม่เข้าใจงานแนะแนวที่พอบางแห่งไม่เคยแม้แต่การผ่านอบรมระยะสั้น หรือมีปัญหาในเรื่องความร่วมมือของครูในโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารปล่อยปละละเลยด้วย หรือใช้เวลาในช่วงแนะแนวอย่างผิวเผินประสงค์ เช่น ใช้สอนวิชาการเพิ่ม ใช้พัฒนาโรงเรียน

(กรมวิชาการ 2524: 101) หรือโรงเรียนชาลคอปกรณ เช่นเอกสารและข้อมูลในเรื่องการศึกษาต่อของนักเรียน (กรมวิชาการ 2524: 8)

ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพในค่านการแนะแนว ปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนเป็นผู้มีความคิดลึกซึ้งเห็นคุณค่าและความสำคัญในบริการของการแนะแนวที่มีความจำเป็นและเป็นประโยชน์มากสำหรับนักเรียน จึงมองสภาพการเรียนการสอนในค่านนี้ได้อย่างรอบคอบถี่ถ้วนและกว้างขวาง เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็รู้และเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีกว่านักเรียน เพราะนักเรียนไม่เห็นความสำคัญในค่านการแนะแนวมากเท่าที่ควรและเข้าใจว่าการแนะแนวมีไว้สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเท่านั้น จึงทำให้ไม่รู้และเข้าใจในเรื่องการแนะแนวที่เท่าครูผู้สอน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเลือกเรียนวิชาอาชีพที่มีนักเรียนที่เลือกตามขอเสนอแนะของอาจารย์ฝ่ายแนะแนวเพียงร้อยละ 14.25 เท่านั้น

8. สภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ในค่านสถานที่ที่ไปสอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า การให้นักเรียนไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานในแหล่งวิทยาการหรือสถานประกอบการต่าง ๆ นอกโรงเรียน อยู่ในระดับไม่มีเลย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไชยพร คณพัฑฒานนท์ (2525: 86) ซึ่งพบว่า การไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานที่วิทยาลัยหรือโรงเรียนอาชีวศึกษา การไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานที่โรงเรียนสาร์พัตช่างหรือหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ การไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานที่ศูนย์ฝึกวิชาชีพของกรมอาชีวศึกษา การไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานที่สถานศึกษาของเอกชนหรือโรงเรียนราษฎร์ และการไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานที่บริษัทหรือห้างร้านหรือโรงงานหรือสถานประกอบการรัฐวิสาหกิจ อยู่ในระดับไม่มีเลยเช่นกัน และผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อูษา เหมตะศิลป์ (2521: 21) ที่พบว่า การสอนวิชาอาชีพสอนในลักษณะที่สอนความรู้และฝึกงานในโรงเรียน ไม่มีโรงใดที่ส่งนักเรียนไปศึกษาหาความรู้ในแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระเลย และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าการใช้หลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมวิชาการที่พบว่า ไม่มีโรงเรียนใดส่งนักเรียนไปฝึกงานนอกสถานที่ การที่

โรงเรียนไม่ได้ส่งนักเรียนไปฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานนอกโรงเรียนอาจเป็นเพราะไม่มีสถานประกอบการอยู่ใกล้ ๆ โรงเรียน และโรงเรียนยังไม่พร้อมด้านการออกนิเทศ เนื่องจากขาดงบประมาณ (กรมวิชาการ 2524: 17) อีกประการหนึ่งเจ้าของแหล่งประกอบการต่าง ๆ มักไม่ให้ความร่วมมือ เพราะเกรงว่าเด็กจะไปทำให้สิ่งของเขาเสียหาย อาจทำให้เขาล้าช้าในการปฏิบัติงานด้วย (กรมวิชาการ 2524: 91) หรืออาจเป็นเพราะสถานประกอบการอาชีพอิสระไม่มีปริมาณงานมากพอที่จะส่งนักเรียนไปฝึกงาน จังหวัดไม่มีประกาศรายชื่อ แหล่งวิทยากร สถานประกอบการและชื่อกำลังครูที่จะออกไปนิเทศ (อุษา เหมกะศิลป์ 2521: 21) หรืออาจเป็นเพราะขาดความสะดวกในการไปฝึกอาชีพนอกโรงเรียน เนื่องจากไม่มีพาหนะรับ-ส่ง และมีปัญหาในเรื่องเวลา (สงบ ลักษณะ 2521: 26)

จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพในสถานศึกษาที่ใช่สอนและฝึกงาน ปรากฏว่า แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนมีหน้าที่ที่จะต้องเตรียมการสอน เตรียมสถานที่ที่ใช่สอนให้เหมาะกับวิชาอาชีพที่จะสอนนั้น รับผิดชอบในการฝึกปฏิบัติงานของนักเรียน และจะต้องตรวจสอบความพร้อมในสถานศึกษาที่ใช่สอนและฝึกงาน เพื่อให้เหมาะกับจำนวนนักเรียน ดังนั้นจึงมองเห็นปัญหาคำนี้ใกล้เคียงกับนักเรียนที่เป็นผู้เรียนและปฏิบัติงานตามบทเรียนหรือที่ครูผู้สอนกำหนดเท่านั้น ความแตกต่างของความคิดเห็นที่พบ จึงปรากฏว่า ครูผู้สอนให้ความสำคัญกับความไม่เพียงพอในสถานศึกษาที่ใช่สอนและฝึกงานอยู่ในระดับมากกว่าที่นักเรียนให้ และครูผู้สอนให้ความสำคัญของความเป็นปัญหาในระดับมากกว่าเช่นเดียวกัน

9. สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาอาชีพในสถานศึกษา คำนึงกิจกรรมการเรียนการสอน คำนึงการวัดและการประเมินผล คำนึงการแนะแนว และสถานศึกษาที่ใช่สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า สถานที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ สถานศึกษาการเรียนการสอน คำนึงการแนะแนว และสถานศึกษาที่ใช่สอนและฝึกงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไชยพร คัทจิติคานนท์ (2525: 93-100) ที่พบว่า

ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพที่มีปัญหา มาก คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน การแนะแนว และด้านสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุษมา เหมกะศิลป์ (2521: 21) และ สงบ ลักษณะ (2521: 26) ที่พบว่า ปัญหาในการสอนวิชาชีพคือ ขาดสถานที่ฝึกงาน ขาดวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการสอนวิชาชีพ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนขาดงบประมาณที่ใช้จ่ายในการเรียนการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้นน้อยเกินไป อย่างเช่นที่ ภิญโญ สาร (2524: 119-120) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า งบประมาณปี 2525 ให้เงินเพื่อการสอนวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมน้อยเกินไป โรงเรียนไม่สามารถจ้างครู ชีววัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ เพื่อการสอนวิชาอาชีพได้เพียงพอต่อความต้องการและเหมาะสมกับจำนวนของจำนวนที่มีจำนวนมากได้ และโรงเรียนมัธยมศึกษาปัจจุบันนี้ขาดโรงฝึกงาน และพื้นที่ทดลองหรือฝึกอาชีพเกษตร ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักในการสอนวิชาชีพ งบประมาณ 2525 ให้โรงฝึกงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาในต่างจังหวัด 100 โรง ในจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลประมาณ 1300 โรงเรียน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มองเห็นปัญหาได้อย่างลึกซึ้งและเป็นผู้ที่มีความละเอียดรอบคอบกว่านักเรียน เมื่อมีปัญหาก่เกิดขึ้นก็รู้และเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีกว่านักเรียนว่าปัญหาค้นใดมีมาก ค้นใดมีปัญหาน้อย ส่วนนักเรียนเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตาม ไม่ควรรับผิดชอบในเรื่องการเตรียมการสอน เตรียมอุปกรณ์ เตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและอื่น ๆ ดังนั้นจึงไม่สามารถมองเห็นปัญหาได้ถูกต้องและชัดเจนเท่าครูผู้สอน

ขอเสนอแนะ

1. กรมสามัญศึกษา ควรกำหนดนโยบายที่แน่นอนและชัดเจนในการช่วยเหลือโรงเรียนในเรื่องงบประมาณด้านการซื้อ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาอาชีพให้มากขึ้น เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน

วิชาอาชีพได้อย่างเพียงพอและมีสัดส่วนพอเหมาะกับจำนวนนักเรียนที่เรียนวิชาอาชีพสาขานั้น ๆ

2. กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและเขตการศึกษา ควรให้ความช่วยเหลือโรงเรียนต่าง ๆ ที่ยังมีปัญหาด้านครูผู้สอนวิชาอาชีพ ด้านการแนะแนว โดยจัดให้มีการอบรมครูผู้สอนวิชาอาชีพอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จัดการอบรมบุคลากรด้านแนะแนวของโรงเรียน เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถในการแนะแนวมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการแนะแนวอาชีพและการศึกษาต่อของนักเรียน และร่วมมือกันหาวิธีการหรือแนวทางในการจัดการศึกษาทางวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร โดยการร่วมประชุมสัมมนา แสวงหาแนวทางใหม่ ๆ พร้อมทั้งขอความร่วมมือจากแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ

3. โรงเรียนควรมีการประสานสัมพันธ์กับสมาคมครูและผู้ปกครอง ผู้ปกครองของนักเรียนและประชาชนในท้องถิ่น เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับจุดหมายของการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียน สิ่งจำเป็นที่ต้องใช้ในการเรียนการสอนวิชาอาชีพ และร่วมมือกันสำรวจหาแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ พร้อมทั้งขอความร่วมมือต่าง ๆ เช่น ด้านการฝึกงาน และปฏิบัติงานนอกสถานที่ ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านวิทยากรต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาอาชีพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ควรเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาอาชีพให้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณและค่าใช้จ่ายในการเรียนการสอนวิชานี้ โดยจัดสรรเงินบำรุงการศึกษาส่วนหนึ่ง เพื่อการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปนิเทศ หรือการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับงานอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ตลอดจนจัดสภาพของสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานให้เหมาะสม สอดคล้องและเพียงพอกับการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

5. ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ควรมุ่งสอนให้นักเรียนเกิดแนวความคิดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ มีกานนิยมที่ถูกต้องในเรื่อง

การประกอบอาชีพ เน้นในเรื่องการทดลองปฏิบัติจริง และมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการฝึกทักษะหรือฝึกงานด้านอาชีพในแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ พร้อมทั้งจัดสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การวัดผลและการประเมินผลเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องโดยตรงกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการดำรงชีวิตต่อไป

ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาอาชีพเฉพาะสาขาวิชา ตามสาขาวิชาที่โรงเรียนเปิดสอน เช่น ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาอาชีพ และเจ้าของสถานประกอบการต่าง ๆ เกี่ยวกับสาเหตุและอุปสรรคในการดำเนินงานในการรับนักเรียนเข้าฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติงานตามแหล่งประกอบการต่าง ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย